

1. Kafli – Hvað er samfélag?

Czym jest społeczeństwo?

Orðaforði - bls. 36-49

Orð og hugtök	Termin polski	Znaczenie
samfélagsfræði	-	-nauka społeczna, nauka zajmująca się badaniem społeczeństwa-
sjálfsþurftarbúskapur	gospodarka samowystarczalna	Gospodarka rolna, gdzie producent wytwarza wystarczającą ilość potrzebnych produktów. Pieniądze używane są w niewielkim stopniu. Przykładem takiej gospodarki jest dziewiętnastowieczne rolnictwo islandzkie.
yfirstétt	elita, klasa wyższa	-grupa polityków, wojskowych, ekspertów oraz posiadaczy wielkiego kapitału zajmująca najwyższe stanowiska w strukturze politycznej społeczeństwa-
félagsmótun	uspołecznienie	-osoba uspołeczniona zna i przestrzega reguł i wartości obowiązujących w danej grupie społecznej, kulturze-
vald	władza	-
landbúnaðarbylting	rewolucja rolnicza/agrarna	-miała miejsce przed 10 – 12 tysiącami lat, wtedy człowiek rozpoczął uprawę ziemi i hodowlę zwierząt-
barnavinna	praca dzieci	-praca wykonywana przez dzieci; częste zjawisko na Islandii w 19 wieku; obecnie wiele dzieci musi ciężko pracować w krajach słabiej rozwiniętych-
gildi	wartość	-zasady i przekonania będące podstawą przyjętych w danej społeczności norm etycznych-
viðmiði	Kryteria/wartości	-idee i pojęcia na temat tego co jest dobre a co złe w danym społeczeństwie. Wartości mogą być różne w zależności od kultury i społeczeństwa-
mannsal	handel ludźmi	-nazwa przestępczego procederu, będącego współczesną formą niewolnictwa. Wszelkie działania skierowane na wyzysk ludzi-

Á FERÐ UM SAMFÉLAG, 1. kafli: Hvað er samfélag?

sveitafélag	-	-grupa ludzi zamieszkująca tereny wiejskie-
sjálfsmýnd	-	-wyobrażenie o samym sobie, autoportret; w sztuce: portret artysty wykonany przez niego samego-
samfélagsfræðigreinar	-	-gałęzie (rodzaje) nauk społecznych-
félagsfræði	socjologia	-nauka o społeczeństwie-
mannfræði	antropologia kulturowa/etnologia	Dyscyplina zaliczana do zespołu nauk społecznych lub kulturoznawczych; jest także jedną z podstawowych dziedzin nauk antropologicznych zajmującą się kulturowymi aspektami ludzkiej egzystencji.
stjórn málafræði	politologia	-zespół nauk, których przedmiotem jest polityka i sposoby sprawowania władzy w państwie-
sálfræði	psychologia	-nauka badająca powstawanie i przebieg procesów psychicznych oraz motywy ludzkich zachowań-
hagfræði	ekonomia	-nauka o prawach rządzących produkcją, wymianą i podziałem dóbr w społeczeństwie; też: nauka o racjonalnym gospodarowaniu-
landafræði	geografia	-nauka badająca powłokę Ziemi, jej przestrzenne zróżnicowanie pod względem przyrodniczym i społeczno-gospodarczym-
kynjafræði	-	-badania nad społeczną i kulturową tożsamością płci „Gender Studies-”
fjölmiðlafræði	-	-dział nauki zajmujący się badaniem środków masowego przekazu (telewizja, prasa, Internet itp.), ich organizacji i wpływu na społeczeństwo-
ríki	państwo	-zorganizowana politycznie społeczność zamieszkująca określone terytorium, mająca swój rząd i swoje prawa-
þjóð	naród	- ogół mieszkańców pewnego terytorium mówiących jednym językiem, związanych wspólną przeszłością oraz kulturą, mających wspólne interesy polityczne i gospodarcze-
félagsfræðingur	socjolog	patrz socjologia!

Á FERÐ UM SAMFÉLAG, 1. kafli: Hvað er samfélag?

sagnfræðingur	historyk	-
bændasamfélag	-	-społeczeństwo chłopskie, rolnicze-
samfélag		-grupa ludzi, zbiór osób, której członkowie współdziałają ze sobą na zasadzie odrębności od innych, posiada też jednolity system wartości-
þjóðfélag	-	społeczność narodowa
menntun	wykształcenie	-
skyldunámsgrein	-	-obowiązkowy przedmiot w szkole-
jafnrétti	równouprawnienie	-uzyskanie takich samych praw bez względu na płeć-
fatnaður	ubiór	-
stéttaskipting		-podział w społeczeństwie na klasy społeczne-
baráttakvenna	-	-walka kobiet o równouprawnienie-
kosningaréttur	prawo wyborcze	-całokształt przepisów prawnych dotyczących zasad i trybu przeprowadzania wyborów do organów przedstawicielskich-
barnadauð	śmiertelność niemowląt	-liczba zgonów niemowląt (tj. dzieci w wieku 0-1 roku) w danym przedziale czasowym przypadająca na 1000 urodzeń żywych; jeden ze wskaźników oceny stanu zdrowia populacji-
dánartíðni	śmiertelność, współczynnik umieralności	-stosunek liczby zgonów do liczby ludności lub do liczby zachorowań na daną chorobę-
barnaþrælkun	-	-niewolnictwo dzieci-
vandi	prostyucja	-uprawianie seksu za pieniądze-
klám	pornografia	-pisma, filmy, zdjęcia itp. mające wywołać podniecenie seksualne-
mannatalið	-	spis ludności
sjókonur	-	-kobiety, które w 19 wieku wypływały na połów ryb wraz z mężczyznami-
nýliðun	-	-przyjęcie nowych członków do społeczności np. nowo narodzone dzieci, cudzoziemcy-